

2014

LOKALHISTORISK KALENDER

Kalenderen er udgivet af Ry Lokalarkiv

Forsidebillede:

Lysmosevej 2 - ca. 1970

Et dejligt billede af en af de sidste kampestensbygninger her i området. Kornet står i skok eller sæt, som nogen kalder det, og venter på at blive kørt i lade.

Ejendommen tilhørte Halvor Halvorsen. Den 10. juni 1977 nedbrændte den på grund af et lynnedslag under et meget kraftigt tordenvejr.

Hermed forsvandt den sidste stråtækkede kampestensejendom i den gamle Låsby Kommune.

STØTTEFORENINGEN FOR

Ry Lokalarkiv

_____ Gudrunsvej 1 . 8680 Ry . Tlf. 8794 2887 _____

ljp@skanderborghistoriskearkiv.dk

Foreningens formål er at støtte Lokalarkivets arbejde gennem indsamling af arkivalier, udklip, billeder, film og andet materiale af interesse for det lokalhistoriske arbejde i arkivets område. Desuden er der udadvendte aktiviteter såsom ture, foredrag og udstillinger m.m. der udbreder kendskabet til den lokale historie.

Støtteforeningen udgiver hvert år i samarbejde med Lokalarkivet denne kalender.

Henvendelse vedr. medlemskab til bestyrelsen:

mail@ryarkiv.dk eller Søren Chr. Sørensen, tlf. 8689 1976, alling@pc.dk

På foreningens hjemmeside www.ryarkiv.dk viser vi bl.a. billeder vi mangler oplysninger om.

Husk at kontakte Lokalarkivet inden du kasserer gamle billeder, film, papirer, protokoller m.v. af lokal interesse.

Lokalarkivets åbningstider:

Mandag: 10:00 - 12:00

Tirsdag: 14:00 - 16:00

www.ryarkiv.dk

Billeder beskyttet af ophavsret

Trods omhyggelig behandling af det benyttede billedmateriale kan vi have benyttet fotos, som uden vort vidende er beskyttet af ophavsret. Skulle dette være tilfældet, vil vi være glade for at få en henvendelse.

Kristen Isagers virke i Ry - 1892-1943

Dr. med. Kristen Isager (1864 - 1943) var en usædvanlig velbegavet og flittig mand, der havde sit virke som praktiserende læge i Ry, men også på Ry Tuberkulose-sanatorium (i dag Sclerosehospitalet) og Plejehjemmet for kvindelige tuberkulosepatienter (i dag Søkildevvej 35C). Desuden analyserede og beskrev han skeletfundene fra Øm Kloster, og han var et aktivt medlem af Ry Håndværker- og Borgerforening.

Dr. Isager var landmandssøn fra Thorningegnen. Han studerede i København. Få år efter sin lægeeksamen flyttede han til Ry Station på foranledning af en ven, der var præst i Gl. Rye. Herved traf han sin senere hustru, Maren Jensen, der var født i Jægergården i Gl. Rye. I 1892 åbnede han praksis i Ry, hvor tuberkulosen dengang var udbredt. Han forskede i sygdommen, og efter en søns ulykkelige død af denne lidelse skrev Dr. Isager i 1901 sin doktordisputats om tuberkulosen på landet. I 1903 oprettedes et Tuberkulosesanatorium i Ry, og her blev Dr. Isager en engageret og afholdt læge helt frem til sin afsked i 1934.

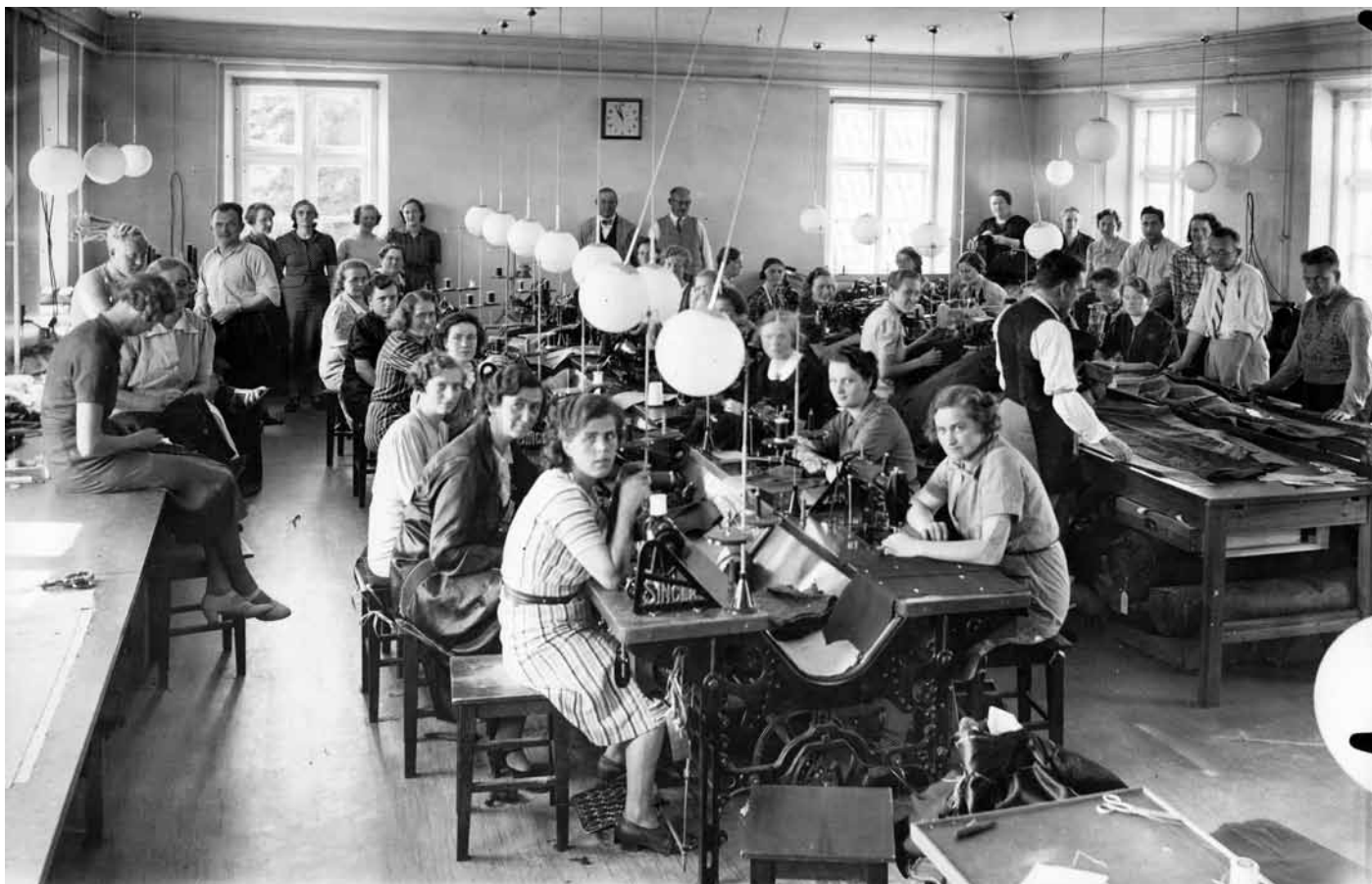
Efter sin pensionering tog han for alvor fat på sin anden interesse, de udgravede skeletter ved Øm Kloster. Knoglerne blev undersøgt og beskrevet hjemme i hans arbejdsværelse. 2 værker udgav han herom: "Skeletfundene ved Øm Kloster" i 1936, og i 1941 "Krankenfürsorge des dänischen Zisterzienserklosters Øm".

I hjemmet i Doktorgården voksede parrets egne 4 børn og senere 3 børnebørn op.

Januar

2014

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
1			1	2	3	4	5
2	6	7	8	9	10	11	12
3	13	14	15	16	17	18	19
4	20	21	22	23	24	25	26
5	27	28	29	30	31		

Ry Konfektionsfabrik - 1939

I 1936 overtog Direktør Faber Rye Nørskov og Rye Mølle, Rodelundvej 2, hvor han oprettede en konfektionsfabrik. Billedet er fra systuen 1939, hvor man ser syborde og symaskiner. Dengang var en arbejdsuge på 48 timer og timelønnen på ca. kr. 1,50.

Produktionen gik godt, og i 1942 blev fabrikken udvidet med en nybygget toetagers ejendom langs med Gudenåen. I 1970 blev der igen bygget ny fabriksbygning - denne gang blot i en etage med flad tagkonstruktion.

I perioder var der ansat helt op til 150 medarbejdere i virksomheden.

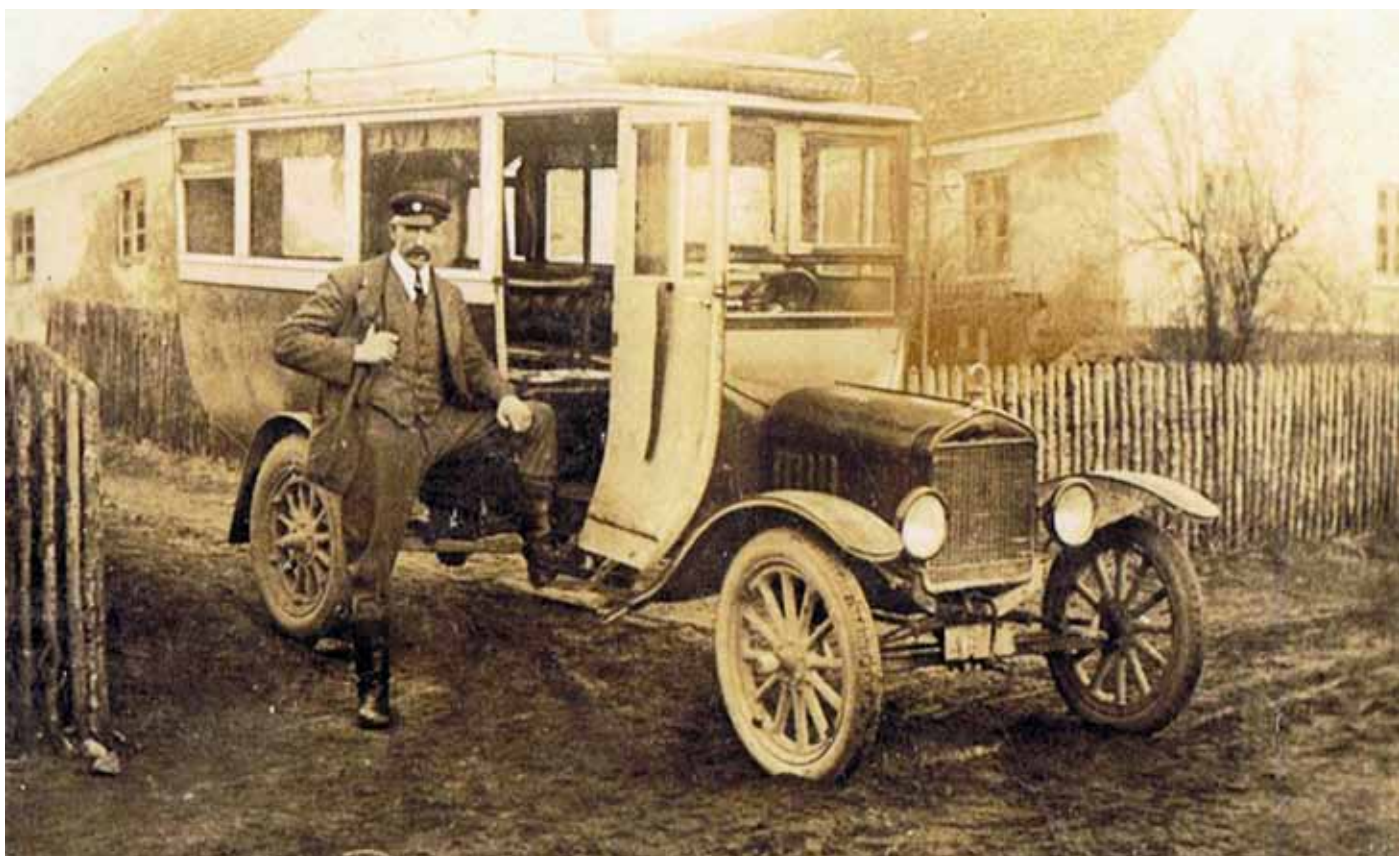
I 1970'erne og 1980'erne var virksomheden trendsættende indenfor herrebeklædning, og Webmore var et meget anerkendt varemærke. Navnet Webmore blev anvendt på habitterne.

I 1990 blev konkurrencen med beklædning fra Østen for hård, og fabrikken kørte i en periode med nedsat produktion og arbejdsstyrke. Den 15. marts 1994 lukkede fabrikken og produktionen ophørte. Bygningen langs med Gudenåen er i dag indrettet til beboelse.

Februar

2014

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
5						1	2
6	3	4	5	6	7	8	9
7	10	11	12	13	14	15	16
8	17	18	19	20	21	22	23
9	24	25	26	27	28		

Vognmand Rasmus Poulsen Schjøtt - ca. 1924

På fotografiet ser vi vognmand, Rasmus Poulsen Schjøtt, der stolt viser sin rutebil frem. Da han startede som vognmand, boede han på Jægergårdsvej 5, og rutebilen kørte antagelig fra Gl. Rye Kro. Om billedet er taget et af de to steder, kan ikke afgøres.

Rasmus Poulsen Schjøtt var en meget solid, aktiv, snaksalig og impulsiv person. Før han blev vognmand, havde han arbejdet med landbrug i Glarbo, og han sluttede sin erhvervskarriere som ejendomsmægler. Han var gift med Ane Nielsen Møller, som var lærerinde ved forskolen i Gl. Rye.

Rutebilen var den første motoriserede forbindelse mellem Gl. Rye og Silkeborg. Forbindelsen åbnede i 1923 og havde ifølge køreplanen fra Skatte- og Adressebog Silkeborg 1923-1924 en ugentlig afgang hver onsdag kl. 12 fra Gl. Rye. På markedsdage var der tillige en afgang kl. 9, med hjemkørsel fra Torvet i Silkeborg kl. 16.

Foruden den faste rutebilforbindelse kørte han lejlighedsvis med selskaber, herunder også skolebørn, med hvem turene bl. a. gik til henholdsvis både Viborg og Herning.

Marts

2014

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
9						1	2
10	3	4	5	6	7	8	9
11	10	11	12	13	14	15	16
12	17	18	19	20	21	22	23
13	24	25	26	27	28	29	30
14	31						

Foto: Hans Jørgensen, Silkeborg Arkiv

Omfartsvejen ved Alling - 1961

Indtil 1961 gik vejen fra Ry over Lyngvej til Alling. Ved Alling gik den ind i byen over den nuværende jernbaneoverskæring, op til Ringvejen, og ud af Alling igen over en nu sløjfet jernbaneoverskæring for enden af Gyden.

I 1960 blev det besluttet at lave en omfartsvej mellem de to jernbaneoverskæringer, så trafikken kom til at gå udenom Alling by. Til arbejdet blev afsat 115.000 kr.

Arbejdet viste sig mere omfattende end først antaget.

Opfyldningen af vådområdet, hvor vejen nu løber, krævede store mængder jord, og pengene rakte ikke til hele projektet. Der var ikke penge til at komme ret meget længere end til jernbaneoverskæringen. Man måtte standse arbejdet uden at gennemføre den planlagte udretning af vejen ved bakken mod Laven. Sådan opstod den farlige vejføring over bakkekammen mod Laven.

I 1961 blev omfartsvejen indviet.

Først i 1964 blev resten af vejen mellem Alling og Mariemundebroen lavet.

Lyngvej var nu ikke længere hovedfærdselsåren til Ry.

April

2014

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
14		1	2	3	4	5	6
15	7	8	9	10	11	12	13
16	14	15	16	17	18	19	20
17	21	22	23	24	25	26	27
18	28	29	30				

Løvspringstur anno 1932

En af deltagerne, Mette Mikkelsen (f. Sandvad) husker stadig tydeligt denne specielle dag, som måske var den første i en lang tradition på Ry Folkeskole (nu Mølleskolen). Hun fortæller:

”Lilly Pedersen (Smed) havde et eller andet sted vundet en fane fra Danmarks-Samfundet, og den blev indviet efter alle kunstens regler med søm, og hvad der hører sig til. Da det var overstået, gik det ned ad Skanderborgvej for fuld musik. Da vi var på den anden side af broen, var det ”farvel og tak” til musikken og øvrige honoratiores, der var gået med ned gennem byen. Det var selvfølgelig derfor, de mange voksne ryboere har været med i skolegården.

Så gik turen til Himmelbjerget op gennem skoven. Frk. Walsted, der jo havde et stift ben, og de små klasser, sejlede op til Bjerget, og så sejlede vi alle sammen hjem sidst på eftermiddagen.”

En anden deltager husker, at det var vigtigt at vifte sine bukser ud ad vinduet om aftenen, før man gik i seng. Det skulle sikre godt vejr til udflugten!

På billedet ses Peter Buttenschøn i spidsen for musikken, og bl.a. også isenkræmmer Vald. Müller samt senere lærerinde i Ry, Asta Boesen.

Den årlige Løvspringstur holdes stadig i hævd på Mølleskolen, dog mindre pompøst.

Maj

2014

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
18				1	2	3	4
19	5	6	7	8	9	10	11
20	12	13	14	15	16	17	18
21	19	20	21	22	23	24	25
22	26	27	28	29	30	31	

Svejstrup Vandmølle - 1932

Vandmøllen blev drevet af vand fra en række væld på ejendommen, Boesvej 2.

Der har helt sikkert været vandmølle på stedet siden 1840, hvor Søren Andersen fik tilladelse til møl-leri. Stedet var da en del af Møllegården.

På et kort fra 1600-tallet findes navnet Møllefald, der kunne tyde på en tidligere mølle, hvilket synes naturligt, fordi der ikke har været andre vandmøller inden for i hvert fald en mils afstand.

I 1869 tinglystes to stenkister under vejen og rækværk. Møllehuset, der ses på billedet, opførtes omkring samme tidspunkt. I en brandtaksation fra 1877 oplyses, at møllen er 6 år, møllehus og mølleværk er godt vedligeholdt.

Svejstrup Vandmølle blev en selvstændig ejendom med egen bolig under 1. verdenskrig. Billedet, der er fra 1932, viser, at der i en periode, i en tilbygning på sydsiden, var installeret en brændstofdreven motor til supplement, idet vandmængden på ca. 22 kubikmeter i timen ikke tillod mere end et par timers drift. Tilbygningen fjernedes inden 1950.

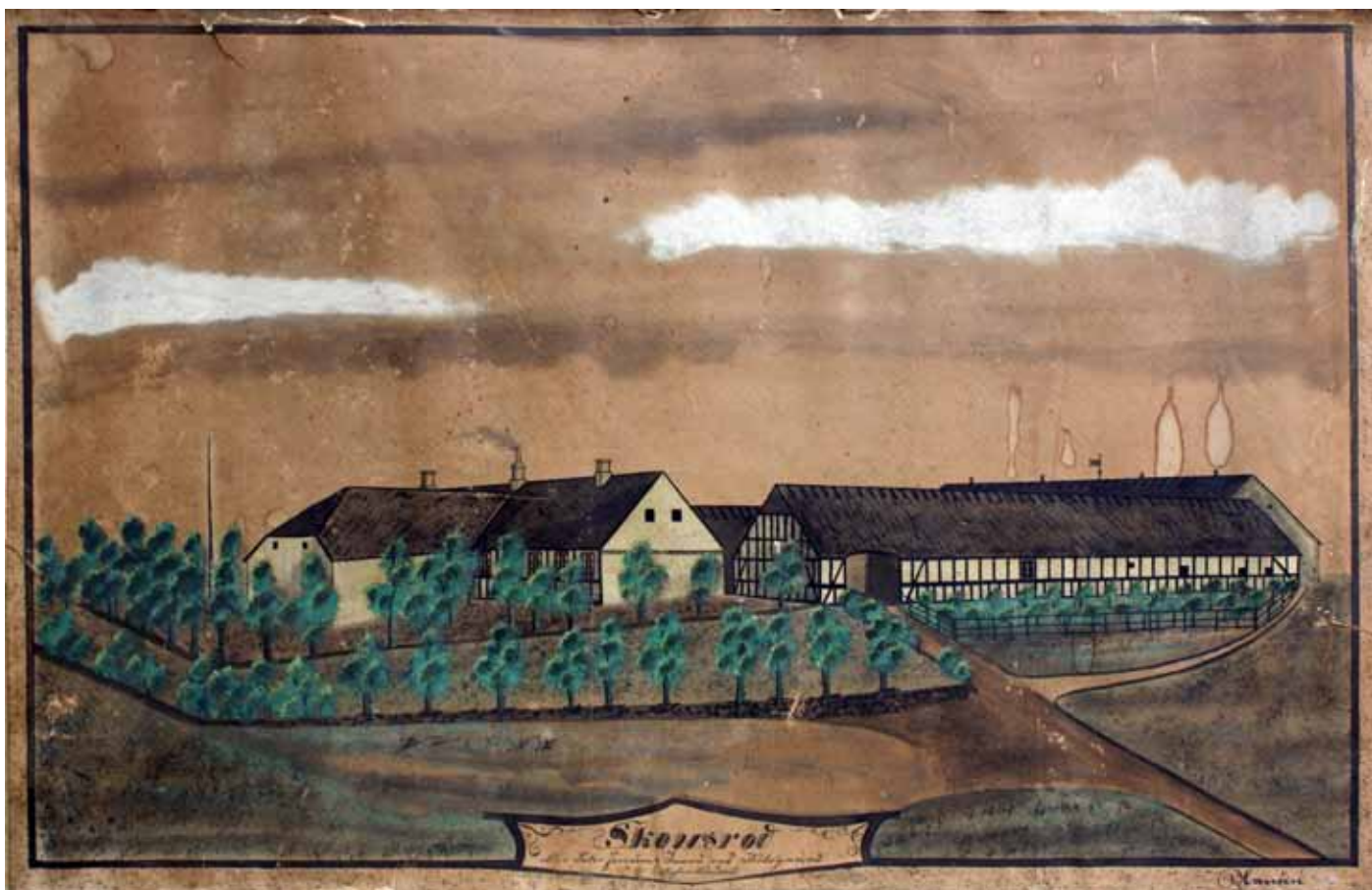
I "Feriebogen om Ry og Danmarks Søhøjland" fra 1941 ses møllehjulet, et overfaldshjul, på bygnin-gens sydside.

Efter 2. Verdenskrig blev mølleriet indstillet, og møllehusets 2 stokværk nedbrudt. I starten af 80-erne kunne der stadig findes egetræsrester fra vandmølletiden, og mølledammen eksisterer stadig.

Juni

2014

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
22							1
23	2	3	4	5	6	7	8
24	9	10	11	12	13	14	15
25	16	17	18	19	20	21	22
26	23	24	25	26	27	28	29
27	30						

"Skovsrod eller Peter Jensens Gaard ved Kilsgaard set fra Nordvest"
Farvelagt tegning signeret: Hansen.

Skovsrodgård, Skovsrodvej 34 - ca. 1910

Gården nævnes første gang 1554, da Jens Bertelsen blev udnævnt til delefoged for Skanderborg slot i Gjern herred. Delefogeden var en kongelig embedsmand i 1500- og 1600-tallet, som varetog kongens interesser på tinge og førte tilsyn med kongens bønder. Han havde også en vis politimyndighed.

Jens Bertelsen fik livsbrev på gården. Det betød, at han var fri for landgilde, arbejde, gæsteri og andre tyngende forpligtelser, hvilket også gjaldt hans efterlevende hustru.

Ved auktionen over Skanderborg Ryttergods i 1768 havde fæsterne mulighed for at købe deres fæstegårde, hvis de kunne skaffe midlerne. Ellers blev de solgt til anden side, og ofte blev flere gårde samlet til større brug. Skovsrodsgård var den eneste i hele Skovsrod, der blev solgt samlet, dog undtaget Rytterskolen, der var udskilt fra gården i 1670. Gården blev købt af højsteretssagfører Matias Brun, Viborg.

1779 blev gården solgt til W. Hvas, som var krigsråd og regimentsmester, og samme år blev den solgt videre til Laurs Bastrup, som var ridefoged på Silkeborg slot.

I 1800- og 1900-tallet blev meget af jorden udstykket, og gården ejedes af familien Mikkelsen, indtil den i 1981 blev solgt til Henning Jensen, som senere solgte den til de nuværende ejere, Søren og Kirsten Heide.

Juli

2014

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
27		1	2	3	4	5	6
28	7	8	9	10	11	12	13
29	14	15	16	17	18	19	20
30	21	22	23	24	25	26	27
31	28	29	30	31			

Foto: Knud Baunsgaard, Ry Lokalkiv

Badedag ved Lillesø i Ry - 1907

Disse friske, unge familiefædre boltrede sig ofte ved det nyligt anlagte badehus ved Lillesø. Fotograf Knud N. Baunsgaard forevige dem en sommerdag omkring 1907.

I 1902 havde Ry Håndværker – og Borgerforening besluttet at lade opføre et badehus for egnens beboere. Valget stod mellem Knudsø og Lillesø. Ved afstemning blev det Lillesø, der blev foretrukket. Det var dengang også meget nærmere på byen. Badestedet kom til at ligge i nærheden af, hvor der i dag er bådhavn. Prisen var 235 kr.

Badet var for både mænd og kvinder, men der var separate åbningstider. Børn havde selvfølgelig også adgang. Foreningen vedligeholdt huset og fik kørt grus ud på søbunden (der nok også dengang var mudret). Til at passe stedet var ansat Madam Frandsen, der fik 18 kr. for en badesæson, der varede fra 15. maj til 1. oktober.

De fire mænd på billedet er fra venstre: smedemester Hans Daugaard, butiksejer John Bills (omtales her i kalenderen), skræddermester Christen P. Knudsen og urmager Michael Brostrup. Måske er det deres sønner, der har sneget sig med på fotografiet.

August

2014

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
31					1	2	3
32	4	5	6	7	8	9	10
33	11	12	13	14	15	16	17
34	18	19	20	21	22	23	24
35	25	26	27	28	29	30	31

Stationsforstanderens have i Ry - ca. 1910

I de første årtier af 1900-tallet var der langs banelegemet hen mod baneoverskæringen ved Skanderborgvej anlagt en have, som stationsforstanderens familie rådede over. I 1910 var det stationsforstander Frederik E. Olsen, hans hustru Nicoline, døtrene Ellen og Elisabeth samt sønnen Harald, der boede i stationsbygningen. Det er disse personer, der ses på billedet. Navnene på parret yderst til højre er ukendte.

Under 2. verdenskrig og i nogle år derefter lå et beskyttelsesrum nedgravet på området.

I 1948 blev der behov for en selvstændig bygning til postekspedition. En tidligere tyskerbarak fra Rye Flyveplads blev flyttet til et areal hen mod baneoverskæringen. I 1964 måtte der et helt nyt posthus til. Det blev opført i 2 etager med en kælder, der var bygget på fundamentet fra beskyttelsesrummet. En parkeringsplads var der også behov for. Posthuset eksisterede frem til 2005, hvor Postdanmark blev rationaliseret. Efter forskellige planer blev bygningen jævnet med jorden i juni 2009, og de gamle mure fra beskyttelsesrummet dukkede op. Der viste sig, at der ikke var blevet sparet på beton, da det i sin tid blev støbt! Knusemaskinerne kom på overarbejde.

I oktober 2010 stiftedes foreningen ”Stationshavens venner”, der har sørget for, at der på en lille del af arealet er et lille, fredeligt område for Rys borgere og turister.

September

2014

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
36	1	2	3	4	5	6	7
37	8	9	10	11	12	13	14
38	15	16	17	18	19	20	21
39	22	23	24	25	26	27	28
40	29	30					

Flyvepladsen ved Gl. Rye - 1939

Den nu nedlagte flyveplads ved Gl. Rye blev anlagt i 1935 som privat flyveplads af Gunnar Larsen på Højkol. Gunnar Larsen var direktør i F.L. Schmidt og så en fordel i at kunne komme hurtigt til hovedsædet i København samt i at kunne invitere forretningsforbindelser til Højkol.

I 1938 blev pladsen udbygget, så den kunne modtage større maskiner, og regelmæssig indenrigsflyvning begyndte fra flyvepladsen. Fra Rye var der flyforbindelse til København, Aalborg og Esbjerg. Flyvningen fik en brat ende d. 9. april 1940 ved den tyske besættelse af Danmark, men blev pudsig nok kortvarigt genoptaget under isvinteren 1942, hvor ruteflyene fik tilladelse til at benytte den nu militære tyske flyveplads. På grund af benzinmangel blev flyvningen dog indstillet allerede i februar 1942.

Et uheld i 1939 fik tilskuere til at strømme til. Flyet, en tremotoret Fokker D7, sank ned i sandet ved landingen og gik på næsen. Ingen kom dog noget til. Maskinen fik ny midterpropel og kunne derefter flyve videre.

Frem til 1945 var flyvepladsen tysk militær flyveplads. Gamle bunkere skæmmer stadig området. Den 2. maj 1940 bombede englænderne flyvepladsen dog uden at anrette større skade. Fra krigens slutning og frem til 1949 fungerede flyvepladsen som flygtningelejr for fordrevne tyskere fra det russisk besatte Østprøjsen.

Oktober

2014

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
40			1	2	3	4	5
41	6	7	8	9	10	11	12
42	13	14	15	16	17	18	19
43	20	21	22	23	24	25	26
44	27	28	29	30	31		

Galanteri i Ry - ca. 1910

“Garn Galanteri & Trikotage” lå i kælderen på Kyhnsvej 3, og ejeren var John Bils, som her ses foran trappen ned til butikken sammen med sønnen Carl. Over dem i det åbne vindue ser hans kone Augusta til, mens svigermøderen Christiane Tolboe titter ud bag ruden til venstre.

John Bils var født i Sverige i 1876, men stammede fra en tysk gøgler-slægt. Hans far havde boet både i Danmark og Sverige, så familien havde en nordeuropæisk baggrund. Selv kom han til København i 1899 og fik dansk indfødsret i 1913.

Inden John Bils i 1904 kom til Ry, var han ved det svenske militær, søgte arbejde som sadelmager i København og angav erhverv som tapetserer ved sit bryllup. Så der var mange talenter at spille på. I ”Ry Stations Juletidende 1908” reklamerer hans butik også for legetøj og juletræs-pynt, ligesom man tilbyder reparation af seletøj, vogne og møbler.

Efter 1913 havde han resten af livet købmandsbutik i Refsvindinge på Fyn.

John Bils var en ivrig gæst på søbadestederne i Ry, og det fortælles, at han noget utålmodig efter at sønnen Carl skulle lære at svømme, simpelthen smed drengen i vandet, hvor han ikke kunne bunde. Drengen lå så og kæmpede for at holde sig oven vande, men hjælpen var nær. Familiens elskede colliehund sprang beslutsomt i vandet og holdt drengen oppe.

Helten må være den hund, vi kan iagttage på billedet ved siden af John Bils.

November

2014

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
44						1	2
45	3	4	5	6	7	8	9
46	10	11	12	13	14	15	16
47	17	18	19	20	21	22	23
48	24	25	26	27	28	29	30

Bageriet Flensted - ca. 1910

Bagermester Marius Laursen startede i 1900 bageri i ejendommen Flensted Byvej 22. Dette skete under meget beskedne forhold. De første otte år havde han således ingen heste, men måtte køre rundt med sit brød på en trækvogn. Han fik dog med hjælp fra Johannes Frich på "Thorsminde" mulighed for anskaffelse af 4 heste i 1908. Herefter kunne han køre en rigtig landtur. Landturene fortsatte, indtil sønnen Erik Laursen af helbredsgrunde ophørte dermed i 1974.

I 1918 købte han Låsby Bageri, Hovedgaden 49, og bageriet i Flensted blev nedlagt.

I 1942 blev Låsby Bageri overtaget af Edith og Erik Laursen.

Marius Laursen købte derefter Thor Langes Vej 3 & 5. På grund af svigtende helbred blev bageriet lukket den 1. august 1979.

Fra den 1. maj 1982 lejede Ellen Nielsen, Skovbrynet, bageriet og indrettede genbrugsbutik i lokalene under navnet "Elni Genbrug".

I 1984 købte Lena og Niels Poulsen, Låsby Kro, bageriet af Erik Laursen, som derefter flyttede til Ry. Bageriet blev derefter lavet om, så der blev to værelser til udlejning, og hele den øverste etage blev indrettet til beboelse.

På billedet ses Marie og Marius Laursen samt døtrene Marie, Gerda og Sofie Laursen.

December

2014

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
49	1	2	3	4	5	6	7
50	8	9	10	11	12	13	14
51	15	16	17	18	19	20	21
52	22	23	24	25	26	27	28
1	29	30	31				

Det skete

For 125 år siden - 1889

Snedker C. Rasmussen grundlægger på Kyhnsvej en forretning, der siden vokser gennem 3 generationer til det, der i dag er kendt som Bolighuset Ry.

Foto: Knud Baunsgaard, Ry Lokalarkiv

For 100 år siden - 1914

Savmøllen på hjørnet af Strungesvej og Knudsvej brænder. Den 26. januar 1914 kl. 8.00 om morgenen brænder savmøllen ned i løbet af et kvarter.

Knud Baunsgaard, Ry Lokalarkiv

For 75 år siden - 1939

Entreprenørarbejde på Gl. Rye Flyveplads, eller Silkeborg Flyveplads, forud for påbegyndelsen af regelmæssig flyvning i 1939. Området ejes af Gunnar Larsen, Højkol, der bekoster anlægsarbejdet.

For 50 år siden - 1964

Det nye posthus i Ry åbner. Det gamle posthus i Ry, som havde til huse i en gammel tyskerbarak fra Gl. Rye Flyveplads, bliver erstattet af en nybygget, tidssvarende bygning.

For 25 år siden - 1989

Kvickly på Siimtoften åbnes. Byggeriet starter i 1988 og indvielsen er i maj 1989, åbningen foretages af borgmester, Ejnar Gadegaard.